

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

¹Вінницький національний технічний університет

²Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Анотація

Розглядається сутність та особливості утворення матеріальних потоків на підприємстві; виділяються види та основні параметри матеріальних потоків, а також показники оцінки матеріальних потоків.

Ключові слова: матеріальний потік, логістика, ресурси, логістична система, логістичний ланцюг.

Abstract

The essence and peculiarities of formation of material flows at the enterprise are considered; the types and basic parameters of material flows, as well as indicators of material flows estimation are distinguished.

Keywords: material flow, logistics, resources, logistics system, logistic chain.

В сучасних умовах розвитку логістичного управління все вагомішим постає питання формування дієвих логістичних систем, які допомагають створити тісні відносини між частинами системи та обумовлюють зростання ринкової значущості підприємства. Чинником, що дає можливість з'єднувати всі частини логістичної системи у чіткий функціонуючий механізм, є матеріальний потік. Продуктивна діяльність логістичних систем можлива за умови забезпечення доцільного керування матеріальними потоками.

Процес логістичного управління матеріальними потоками у своїх наукових працях розглядає чимало українських та закордонних дослідників, серед яких – Окландер М. Л., Бажин І.І., Новиков О. В., Тридід О.М., Азаренкова Г.М., Мішина С.В., Борисенко І.І. та ін. Питання класифікації матеріальних потоків відображене, зокрема, в Неруша Ю. М., Миротина Л. Б., Плоткіна Б. К., Пономарьової Ю. В. та ін..

Поняття матеріального потоку є головним в логістичній діяльності.

Ю. Неруш зазначає, що «...матеріальні потоки утворюються в результаті видобування, обробки, переробки, складування, транспортування та виконання інших матеріальних операцій з сировиною, напівфабрикатами і готовими виробами у сферах матеріального виробництва та обігу, на окремих промислових і торгових підприємствах, в цехах, складах, виробничих дільницях, тобто – на всіх етапах їх руху, починаючи від ...джерела сировини і закінчуючи пунктом знаходження кінцевого споживача. При цьому матеріальні потоки можуть протікати як між ... підприємствами, так і всередині одного підприємства» [1, с. 19–20].

Залежно від рівня диференціації елементної бази матеріальних потоків у господарській практиці прийнято виділяти більш однорідні потоки, утворені поділом матеріально-речових потоків на різні групи, завдяки чому відокремлюється певна сукупність потоків матеріальних ресурсів (продукції, товарів) специфікованої номенклатури, які називають простими (або елементарними) потоками, і котрі найчастіше є об'єктами управління в сфері логістики. Ю. Пономарьова вказує, що «... сукупність ресурсів одного найменування, які знаходяться протягом всього шляху від конкретного джерела виробництва до моменту споживання, утворює елементарний матеріальний потік; ...

множина елементарних потоків, що формуються на підприємстві, складає інтегральний (загальний) матеріальний потік, який забезпечує нормальне функціонування підприємства» [5, с. 24]

Матеріальний потік як сукупність різних елементів характеризується рухом в просторі та в часі. Рух матеріального потоку в просторі забезпечується просуванням від початкової точки (складу сировини або готової продукції постачальника) до кінцевої точки – складу споживача; потік може спрямовуватися і через перехідні пункти – транспортні термінали, склади, бази, магазини.

Для числової характеристики матеріального потоку з метою управління логістичною діяльністю важливо правильно оцінювати його параметри. На думку І. Бажиніна існують такі основні параметри матеріального потоку [2]:

- номенклатура, асортимент і кількість продукції;
- габаритні характеристики (обсяг, площа, лінійні розміри);
- вагові характеристики (загальна маса, вагу брутто, вагу нетто);
- фізико-хімічні характеристики вантажу;
- характеристики тари (упаковки);
- умови договорів купівлі-продажу (передачі у власність, поставки);
- умови транспортування і страхування;
- фінансові (вартісні) характеристики;
- умови виконання інших операцій фізичного розподілу, що з переміщенням продукції, тощо.

Таким чином, керуючись параметрами матеріального потоку можна покращити управління логістичною діяльністю.

Новиков О. В. зазначає, що матеріальні потоки характеризують та оцінюють за допомогою найрізноманітніших показників, які можна об'єднати в такі групи:

- 1) структурні показники;
- 2) показники продуктивності логістичної системи;
- 3) показники економічності;
- 4) показники якості.

Якісну характеристику матеріальним потокам можна надати за складом вузлових об'єктів та елементів технічного, організаційного й економічного змісту, за номенклатурою продукції (вантажів), початковими, кінцевими і проміжними пунктами та їх зв'язками, наявністю і розмірами запасів у цих пунктах, інтенсивністю або кількістю матеріальних ресурсів, які проходять через ці пункти за одиницю часу, взаємозв'язком потоків (комплектування, підсортування), способом переміщення, формою існування тощо [3, с. 93–97].

Враховуючи те, що матеріальні потоки рухаються логістичними ланцюгами, доцільно їх класифікувати за місцем знаходження у логістичному ланцюгу. До них слід відносити складський, виробничий, транспортний. Складський матеріальний потік рухається на склади підприємства, зі складів або в їх межах. Він забезпечує безперервність процесів виробництва, вирівнює попит і пропозицію на ринках постачальників та покупців. Виробничий матеріальний потік перебуває на всіх стадіях технологічної обробки. Транспортний матеріальний потік формується у процесі транспортування сировини, матеріалів, готової продукції, товарів.

Також потоки можна класифікувати за часом їх надходження або вибуття. Група науковців, серед яких Тридід О.М., Азаренкова Г.М., Мішина, поділяють матеріальні потоки на щоденні та періодичні. Щоденні матеріальні потоки надходять на підприємством або вибувають із нього щоденно. Періодичні – через визначені проміжки часу або рухаються хаотично [4].

Таким чином, у теперішніх умовах розвитку логістичних систем підприємств зростає значення матеріальних потоків. Це пояснюється необхідністю постійного налагодження матеріально-технічного забезпечення логістичної системи у процесі здійснення її елементами логістичних операцій, направлених на забезпечення її продуктивного функціонування. Така ситуація потребує переосмислення та методологічного обґрунтування окремих аспектів теорії логістичного управління на шляху виділення в ній ключової ролі саме матеріальним потокам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Окландер М. Логістика : підруч. / М. Окландер. – К. : ЦУЛ, 2008. – 346 с.
2. Бажин І.І. Логістика: компактпідручник. / І. І. Бажин. – Х. : Консум, 2013. – 239 с.
3. Новиков О. В. Логістика : учеб. пособ. / О. Новиков, С. Уваров. – СПб. : Бизнес-Пресса, 1999. – 208 с.

4. Тридід О.М. Логістика: навчальний посібник. / О. М. Тридід, Г. М. Азаренкова, С. В. Мішина, І. І. Борисенко. – Київ : Знання, 2008. – 566 с.

5. . Пономарьова Ю. В. Логістика : навч. посіб. / Ю. В. Пономарьова. – 2-ге. вид. – К. : ЦУЛ, 2005. – 328 с.

Безсмертна Оксана Владиславівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва та фінансової діяльності Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, bezsmertnaoksana@gmail.com

Харкава Юлія Петрівна, студентка групи Еп-31(д), Факультет економіки, менеджменту та психології, ВТЕІ КНТЕУ, м.Вінниця, kharkavay@gmail.com

Bezsmertna Oksana Vladyslavivna, PhD in economics, Associate professor, business and financial activity Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, bezsmertnaoksana@gmail.com

Kharkava Yuliia Petrivna, economy, management and psychology Department, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics.